

Bruxelles, den 7.10.2020
COM(2020) 620 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG
RÅDET**

**En Union med ligestilling:
EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse**

{SWD(2020) 530 final}

Hvor er det menneskelige i, at romaer hver evig eneste dag udelukkes fra samfundet, og andre undertrykkes alene på grund af deres hudfarve eller religiøse overbevisning?

Kommissionsformand Ursula von der Leyens tale om Unionens tilstand 2020

Europa har en pligt til at beskytte sine mindretal mod racisme og diskrimination. Vi må erstatte sigøjnerhad med åbenhed og accept, hadefuld tale og hadforbrydelser med tolerance og respekt for den menneskelige værdighed og mobning med undervisning i holocaust. Frem for alt må vi fremme mangfoldigheden som en dejlig gave, der gør Europa stærkere og mere modstandsdygtig. Derfor opfordrer Kommissionen alle medlemsstater til at slutte op om tilsagnet om at udrydde racisme og forskelsbehandling, som så åbenlyst berører vores store etniske romamindretal. Vi opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at forpligte sig til en ny strategisk EU-ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse for at tilvejebringe social retfærdighed og mere lighed i alle ordets betydninger.

Erklæring fremsat af formand Ursula von der Leyen, næstformand Věra Jourová og kommissær Helena Dalli forud for mindedagen i 2020 for romaernes holocaust

I. INDLEDNING

Opbygning af en Union med ligestilling er en af Kommissionens vigtige prioriteter. EU råder over retlige instrumenter og en omfattende politik, hvormed der kan opbygges en sand Union med ligestilling. Ikke desto mindre sker der, som understreget i EU-handlingsplanen mod racisme 2020-2025¹, vedvarende forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse. Dette er navnlig tilfældet for romaerne², som ofte stadig er marginaliserede. Mange af kontinentets anslået 10-12 mio. romaer³ bliver stadig udsat for forskelsbehandling, sigøjnerhad⁴ og socioøkonomisk udstødelse i dagligdagen.

I 2011 vedtog Kommissionen en **EU-ramme for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020**⁵. Rammens vigtigste mål var at afhjælpe den socioøkonomiske udstødelse af romaerne i EU og udvidelseslandene ved at fremme lige adgang til uddannelse, beskæftigelse, sundhed og boliger. Den var en opfordring til medlemsstaterne til at udforme nationale strategier for romaerne, udpege nationale romakontaktpunkter⁶ og fastsætte nationale mål. To år senere vedtog Rådet en henstilling om foranstaltninger i medlemsstaterne til effektiv integration af romaerne, som gav medlemsstaterne vejledning i, hvordan de kunne forbedre

¹ Et EU med ligestilling: EU-handlingsplan mod racisme 2020-2025 - [COM\(2020\) 565 final](#).

² Henvisningen til "roma" som en paraplyterm omfatter en bred vifte af forskellige folkeslag såsom roma, sinti, kalé, romanichel og boyash/rudari. Den dækker også grupper såsom ashkali, egyptere, yenish, dom, lom, rom og abdal samt rejsende folk, herunder etniske rejsende eller dem, der administrativt betegnes som *gens du voyage*, og folk, som identificerer sig som sigøjnere, tsiganes eller tziganes, uden at disse gruppers specifikke særpræg fornægtes.

³ [Europarådets skøn fra 2012](#).

⁴ Sigøjnerhad (en form for racisme, der rammer romaer) er et historisk betinget strukturelt fænomen, som forekommer på institutionelt plan, i samfundet og i personlige relationer. Det har sin oprindelse i, hvordan flertallet betragter og behandler dem, der anses for at være "sigøjnere". Det er rodfastet i en udgrænsningsproces, som bygger på både negative og positive eksotiserende stereotyper. Selv om der er enighed om forståelsen af sigøjnerhad hos fortalere for, at det er nødvendigt at styrke bekæmpelsen heraf, har der været debat om udtrykket. Europa-Parlamentet (i sine beslutninger i [2015](#), [2017](#) og [2019](#) og [2020](#)), Kommissionen (i sine [årlige meddelelser](#) mellem 2015 og 2019 og dens 2018 [afsluttende rapport](#)), Rådet (i sin henstilling fra [2013](#) og konklusioner fra [2016](#)) og [Europarådet](#) har genkendt sintifjendtlighed som en hindring for integration og dermed vigtigheden af håndteringen af den. Kommissionen anvender den term og stavemåde, som [Alliance against Antigypsyism](#) foreslår, idet den anerkender, at der anvendes forskellige termer i forskellige nationale sammenhænge.

⁵ [COM\(2011\) 173 final](#).

⁶ Nationale repræsentanter, der var udnævnt til at optræde som kontaktpunkter for den nationale romastrategi med myndighed til at koordinere udformningen og gennemførelsen heraf på nationalt plan. Efter vedtagelsen af EU-rammen blev de udnævnt i alle medlemsstater undtagen Malta, som ikke har et romasamfund.

gennemførelsen af deres nationale strategier⁷. Den vestlige del af Balkan-regionen tilsluttede sig frivilligt EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020.

Disse to instrumenter var vigtige⁸ med hensyn til at flytte romaernes integration højt op på EU's og medlemsstaternes dagsorden og mobilisere EU's politiske, retlige og finansielle instrumenter. Ikke desto mindre har **fremskridtene med romaernes integration overordnet set været begrænset** de seneste 10 år, om end der er betydelige forskelle politikområder og lande imellem⁹. På uddannelsesområdet er der sket de største fremskridt, især i form af nedbringelse af tidligt skolefravald og øget deltagelse i førskoleundervisning og obligatorisk skolegang. Der har imidlertid været en stigning i antal tilfælde af segregering af romaelever inden for uddannelse¹⁰. Romaernes fattigdomsrisiko og egen opfattelse af deres sundhedstilstand er blevet forbedret, men sygesikringsdækningen er fortsat begrænset. Adgangen til beskæftigelse er ikke øget, og andelen af unge romaer, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, er endda steget. Især på grund af utilstrækkelige og adskilte boliger er boligsituationen fortsat vanskelig. Der findes dokumentation for, at romaerne i et vist omfang udsættes for mindre forskelsbehandling og oplever en øget accept hos den øvrige befolkning. Sigøjnerhad, hadforbrydelser og menneskehandel med romaer, navnlig kvinder og børn, vækker dog stadig stor bekymring¹¹.

Vedtagelsen af EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration er en anledning til at øge indsatsen for at afhjælpe dette uløste problem. Dette er desto vigtigere, eftersom covid-19-pandemien har afdækket, at **de udstødte og marginaliserede romasamfund er ekstremt eksponerede for negative sundhedsmæssige og socioøkonomiske virkninger**.

For at opnå større og hurtigere fremskridt fastsætter denne meddelelse en ny strategisk EU-ramme til fremme af effektiv **ligestilling**, socioøkonomisk **integration** og meningsfuld **inddragelse** af romaer. Selv om medlemsstaterne kæmper i forreste linje for at skabe reel forandring for romaerne, hvilket kræver et styrket politisk engagement, kan EU hjælpe dem med at finde effektive tilgange og udstyre dem med de rette værktøjer. Denne strategiske ramme bygger på resultaterne af evalueringen af den foregående ramme, omfattende høringer¹², årlige vurderinger af gennemførelsen af de nationale strategier¹³ og analyser af årsagerne til tidligere foranstaltningers begrænsede virkningsfuldhed¹⁴. Den imødekommer Europa-Parlamentets, Rådets og civilsamfundets opfordringer til et styrket EU-initiativ efter 2020¹⁵. Den anerkender, at ikke alle romaer er socialt ekskluderet, men alle kan opleve diskrimination og magtesløshed. Den har en intersektionel tilgang, som tager hensyn til kombinationen af etnicitet og andre identitetsaspekter og de måder, hvorpå sådanne krydsfelter bidrager til den enkeltes oplevelse af forskelsbehandling¹⁶.

---

⁷ Rådets henstilling af 9. december 2013 om effektive foranstaltninger for romaernes integration i medlemsstaterne ([EUT C 378/1, 24.12.2013](#)).

⁸ Som påvist ved evalueringen af rammen: [COM\(2018\) 785 final](#), [SWD\(2018\) 480 final](#).

⁹ Rapport om evalueringen af EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020, [COM\(2018\) 785 final](#).

¹⁰ I medfør af Rådets direktiv [2000/43/EF](#) af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse ("direktivet om racelighed") har Kommissionen indledt traktatbrudsprocedurer mod tre medlemsstater (CZ, HU og SK) for segregering af romabørn i skoler.

¹¹ Rapport om evalueringen af EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020, [COM\(2018\) 785 final](#).

¹² Se det ledsagende [SWD\(2020\) 530 final](#), bilag 1.

¹³ [COM\(2019\) 406](#), [SWD\(2019\)320](#), [alle årlige rapporter](#).

¹⁴ [A meta-evaluation of interventions for Roma inclusion](#).

¹⁵ Se [Europa-Parlamentet 2020, 2019](#), [Rådet](#), [civilsamfundet](#).

¹⁶ Ifølge artikel 10 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) skal Unionen ved udformningen og gennemførelsen af sine politikker og aktiviteter tilstræbe at "bekæmpe enhver form for forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering". Det

Denne strategiske EU-ramme for romaerne bidrager også til flere andre initiativer. Det er et direkte bidrag til gennemførelsen af EU-handlingsplan mod racisme, den europæiske søjle for sociale rettigheder¹⁷ og til gennemførelsen af FN's dagsorden 2030 og målene for bæredygtig udvikling¹⁸.

At opnå ligestilling og integration kræver øget anvendelse og bedre kanalisering af ressourcerne og **inddragelse af og partnerskab med** romasamfund, alle forvaltningsniveauer, sektorer og interesserede parter (nationale regeringer, EU-institutionerne, internationale organisationer, civilsamfundet samt erhvervslivet og den akademiske verden). Et tæt samarbejde mellem EU-planen og det nationale plan er særlig afgørende. På EU-plan opstiller denne strategiske ramme ambitiøse fælles målsætninger og mål. På nationalt plan bør regeringer udvikle stærke nationale strategiske rammer for romaerne for at indgå langsigtede forpligtelser og arbejde hånd i hånd med EU-institutionerne om romaers ligestilling, integration og deltagelse. Som foreslået i Rådets konklusioner fra 2016¹⁹ vedtager Kommissionen **et forslag om at revidere og erstatte Rådets henstilling fra 2013**.

II. FÆLLES MÅLSÆTNINGER FOR ROMAERNES LIGESTILLING, INTEGRATION OG DELTAGELSE

Evalueringen af den nuværende ramme og de konklusioner, som Europa-Parlamentet, Rådet og flere tværeuropæiske organisationer og civilsamfundsorganisationer²⁰ har draget heraf, **afdækker et behov for at forny og forstærke engagementet i romaernes ligestilling, integration og deltagelse** på både europæisk og nationalt plan. Det er nødvendigt med et øget engagement for at afhjælpe den vedvarende forskelsbehandling, herunder sigøjnerhadet, og forbedre integrationen af romaerne på områderne for uddannelse, beskæftigelse, sundhed og

---

Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder definerer "interseksionalitet" som et "analyseredskab til at undersøge, forstå og reagere på, hvordan en persons køn overlapper andre personlige karakteristika/identiteter, og hvordan disse krydsfelter bidrager til vigtige erfaringer med forskelsbehandling". Denne definition finder anvendelse på samme måde på enhver form for forskelsbehandling.

¹⁷ Princip 1 (inkluderende uddannelse af god kvalitet), 3 (lige muligheder) og 20 (adgang til væsentlige ydelser) er særlig vigtige for romaerne og vejledende for anvendelsen af EU-midler til både målrettede og generelle foranstaltninger.

¹⁸ Dagsordenens ambition er "ikke at lade nogen i stikken", men der er plads til betydelige forbedringer af romaernes situation i Europa. EU kan nærme sig målene for bæredygtig udvikling ved at tage vare på romaernes situation. Mål 1 og 2 (nedbringelse af fattigdom og sult), 3 og 4 (fremme af sundhed og trivsel og kvalitetsuddannelse for alle), 6 og 7 (adgang til rent vand og sanitet og prisoverkommelig og ren energi), 10 og 11 (mindre ulighed i og mellem lande og inkluderende og bæredygtige byer og lokalsamfund) og mål 16 (inkluderende samfund, adgang til domstolsprøvelse for alle og effektive, ansvarlige og inkluderende institutioner) er særlig vigtige indgangspunkter.

¹⁹ Rådet bad i sine konklusioner fra 2016 Kommissionen om at fremlægge et forslag til et initiativ efter 2020 og deri indarbejde et forslag til en ændring af Rådets henstilling fra 2013 [Fremskyndelse af processen med romaernes integration](#).

²⁰ Europa-Parlamentets beslutning af 17. september 2020 om gennemførelse af de nationale strategier for romaernes integration: bekæmpelse af negative holdninger til mennesker med romabaggrund i Europa ([P9_TA\(2020\)0229](#)); Europa-Parlamentets beslutning af 12. februar 2019 om behovet for en styrket strategisk EU-ramme for de nationale strategier for romaers integration for perioden efter 2020 og for at intensivere bekæmpelsen af romafjendtlighed ([P8_TA\(2019\)0075](#)); Rådets konklusioner (EPSCO) af 24. oktober 2019 om trivselsøkonomi ([13432/19](#)), hvori Kommissionen opfordres til at forny tilsagnet om inklusion af romaer. Endvidere opfordrede deltagerne på konferencen på højt plan om EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration i Bukarest den 4.-5. marts 2019 Kommissionen til at foreslå en ambitiøs ny EU-ramme for perioden efter 2020 og medlemsstaterne og udvidelseslandene til at øge deres engagement i romaernes integration. Information fra formandskabet ([7003/19](#) af 14.3.2019).

boliger²¹. Der bør inddrages romaer i alle faser fra udformningen til gennemførelsen af foranstaltningerne. Samtidig bør man i indsatsen anerkende romabefolkningens mangfoldighed og specifikke romagrupperes behov.

Kommissionen fastsætter derfor **syv målsætninger** på EU-plan for perioden frem til 2030. Tre af disse målsætninger er horisontale for områderne ligestilling, integration og deltagelse. De øvrige fire er sektorspecifikke målsætninger for områderne uddannelse, beskæftigelse, boliger og sundhed. En effektiv opfyldelse af disse målsætninger kræver, at fremskridtene hermed kan måles. Derfor foreslår Kommissionen for første gang kvantitative **overordnede EU-mål** til overvågning af, hvordan det går med at opfylde disse målsætninger. Mens disse mål kræver fremskridt, der som minimum skal være opnået inden 2030, er det langsigtede mål fortsat at sikre effektiv ligestilling og mindske forskellen mellem romaerne og den øvrige befolkning. Disse mål er resultatet af undersøgelser blandt romasamfund og hidrører fra tilbundsgående høringer af EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA), medlemsstaterne og romasamfundene og det civilsamfund, som arbejder for romaernes sag²². Nedenstående figurer viser de syv målsætninger, EU-målene, de fremskridt, der skal nås, og den aktuelle situation²³.

SIKR EFFEKTIV LIGHED, INTEGRATION OG DELTAGELSE HORISONTALE MÅLSÆTNINGER OG MÅL INDEN 2030

Rød: EU-målet om minimumsfremskridt skal nås inden 2030

Grøn: fremskridt, der som minimum skal være opnået inden 2030

Blå: seneste tilgængelige data, der danner udgangspunkt for målingen af fremskridtene

1. Bekæmpe og forebygge sigøjnerhad og forskelsbehandling

Nedbringe det antal romaer, der oplever forskelsbehandling, til under det halve

- for at sikre, at det inden 2030 er under 13 % af romaerne, der oplever forskelsbehandling
- romaernes oplevelse af forskelsbehandling: 26 % (seneste 12 mdr.), 41 % (seneste 5 år)

Nedbringe den andel af den øvrige befolkning, som føler sig utrygge ved at have romaer som naboer, med mindst en tredjedel

- for at sikre, at det inden 2030 er under 30 %, der føler sig utrygge ved at have romaer som naboer
- andel af den øvrige befolkning, som føler sig utrygge ved at have romaer som naboer: 46 %

2. Mindske fattigdom og udstødelse for at slå bro over den socioøkonomiske kløft mellem romaerne og den øvrige befolkning

Nedbringe fattigdomsforskellen mellem romaerne og den øvrige befolkning til under det halve

- for at sikre, at størstedelen af romaerne er kommet ud af fattigdom inden 2030
- andel, der er udsat for fattigdomsrisiko: romaer 80 %; den øvrige befolkning 16,8 % (forskel: 63,2 procentpoint)

Nedbringe fattigdomsforskellen mellem romabørn og andre børn til under det halve

- for at sikre, at størstedelen af romabørnene er kommet ud af fattigdom inden 2030
- Romabørn: 85 %; børn i den øvrige befolkning: 19,6 % (forskel: 65,4 procentpoint)

²¹ Med hensyn til behovet for et klarere fokus på bekæmpelse af sigøjnerhad og forskelsbehandling i EU-rammen efter 2020, se [ekspertanbefalinger](#) udstedt efter konferencen "How to address anti-Gypsyism in a post-2020 EU Roma Framework?" (Hvordan bekæmpes sigøjnerhad i en EU-ramme efter 2020?) (Wien, 27.11.2018).

²² Se det ledsagende SWD(2020) 530 final.

²³ Yderligere oplysning om indikatorlabels og datakilder findes i bilag 2 og i den rapport om "[Monitoring framework for a post-2020 EU initiative on Roma equality, inclusion and participation](#)", som er udarbejdet af arbejdsgruppen vedrørende indikatorer og rapportering på romaområdet (koordineret af EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) med deltagelse af nationale romakontaktpunkter, nationale statistiske kontorer og Kommissionen).

3. Fremme deltagelse gennem indflydelse, samarbejde og tillid

Inddrage mindst 90 NGO'er i den EU-koordinerede romacivilsamfundsbasestrategiovervågning og klæde dem på til det

- NGO'er i "Roma Civil Monitor"-projektet: 85

Sikre roma-NGO'ers deltagelse som fulgyldige medlemmer af de nationale overvågningsudvalg for alle programmer, der vedrører romasamfundenes behov

Fordoble andelen af romaer, som indberetter tilfælde af forskelsbehandling

- for at sikre, at det inden 2030 er mindst 30 % af romaofrene, der indberetter forskelsbehandling
- andel, som indberettede det seneste tilfælde af forskelsbehandling, de havde været udsat for (på ethvert område) de seneste 5 år: 16 %

Tilskynde romaer til at deltage i det politiske liv på lokalt, regionalt, nationalt og europæisk plan (i medlemsstater med en betydelig romabefolkning)

- for at sikre, at de registrerer sig som vælgere, stemmer og stiller op til valg

SEKTORSPECIFIKKE MÅLSÆTNINGER

4. Øge den reelle lige adgang til inkluderende almen uddannelse af god kvalitet

Nedbringe forskellen med hensyn til deltagelse i førskoleundervisning og børnepasning til under det halve

- for at sikre, at det inden 2030 er mindst 70 % af romabørnene, der deltager i førskoleundervisning
- deltagelse i førskoleundervisning og børnepasningsordninger (3+): romaer 42 %; den øvrige befolkning 92,2 % (forskel: 50,2 procentpoint)

Nedbringe forskellen med hensyn til at fuldføre gymnasialt niveau med mindst en tredjedel

- for at sikre, at det inden 2030 er størstedelen af de unge romaer, der som minimum fuldfører en ungdomsuddannelse på gymnasialt niveau
- fuldført gymnasieniveau eller højere: romaer 28 %; den øvrige befolkning 83,5 % (forskel: 55,5 procentpoint)

Arbejde hen imod at fjerne segregering ved mindst at halvere andelen af romabørn, der går i segregerede grundskoler (i medlemsstater med en betydelig romabefolkning)

- for at sikre, at det inden 2030 kun er en ud af fem romabørn, der går i skoler, hvor de fleste eller alle elever er romaer
- romabørn, der går i skoler, hvor de fleste eller alle elever er romaer: 44 %

5. Øge den reelle lige adgang til bæredygtig beskæftigelse af god kvalitet

Nedbringe beskæftigelsesefterslæbet til under det halve

- for at sikre, at det inden 2030 er mindst 60 % af romaerne, der er i lønnet beskæftigelse
- lønnet beskæftigelse: romaer 43 %; den øvrige befolkning 73,1 % (forskelle: 30,1 procentpoint)

Nedbringe det kønsbetingede beskæftigelsesefterslæb for romaer til under det halve

- for at sikre, at det inden 2030 er mindst 45 % af romakvinderne, der er i lønnet beskæftigelse
- kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvens for romaer: 27 procentpoint (kvinder: 29 %, mænd: 56 %); kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvens i øvrig befolkning: 11,7 procentpoint (kvinder: 67,2 %, mænd: 78,9 %).

Nedbringe forskellen i NEET-gruppens andel til under det halve

- for at sikre, at det inden 2030 er under en tredjedel af de unge romaer, der ikke er i beskæftigelse eller under almen uddannelse eller erhvervsuddannelse

6. Forbedre romaernes sundhed og øge den reelle lige adgang til sundheds- og socialydelser af god kvalitet

Nedbringe forskellen i forventet levetid til under det halve

- for at sikre, at romaer af begge køn inden 2030 har en forventet levetid, der er forøget med fem år
- forskel i forventet levetid ved fødslen (øvrige befolkning i forhold til romaer): romakvinder 10,4 år; romamænd 10,2 år

7. Øge den reelle lige adgang til tilstrækkelige, ikke-segregerede boliger og væsentlige ydelser

Nedbringe forskellen med hensyn til dårlige boligforhold med mindst en tredjedel

- for at sikre, at størstedelen af romaerne har fået bedre boligforhold inden 2030
- dårlige boligforhold: romaer 61 %; den øvrige befolkning 17,9 % (forskelle: 43,1 procentpoint)

Nedbringe forskellen med hensyn til overfyldte boliger til under det halve

- for at sikre, at størstedelen af romaerne inden 2030 ikke længere bor i overfyldte boliger
- overfyldte boliger: romaer 78 %; den øvrige befolkning 17,1 % (forskelle: 60,9 procentpoint)

Sikre, at mindst 95 % af romaerne har adgang til rindende vand

adgang til rindende vand i boligen: romaer 70 %; den øvrige befolkning: 97,7 %

Andre indikatorer undersøges²⁴.

²⁴ Andre indikatorer undersøges af arbejdsgruppen vedrørende indikatorer og rapportering på romaområdet koordineret af FRA. De vedrører f.eks. materielle og sociale afsavn, adgang til sundheds- og socialtjenester og segregering af boliger.

III. FORNYET OG STYRKET NATIONAL INDSATS FOR LIGESTILLING, INTEGRATION OG DELTAGELSE

Opfyldelsen af målsætningerne for denne strategiske ramme kræver en indsats på såvel EU-plan som på nationalt plan. Denne komplementære tilgang er den eneste måde, hvorpå der kan skabes forandring i praksis. Medlemsstaterne har de vigtigste kompetencer på de områder, der er omfattet af denne ramme, og der er brug for en struktureret tilgang. Selv om romaernes situation varierer fra land til land, er det nødvendigt at øge engagementet og ansvarligheden på nationalt plan for at skabe reel forandring i romaernes hverdag. Dette indebærer inddragelse af civilsamfundet og alle relevante interessenter i udarbejdelsen af de nationale strategiske rammer for romaerne.

Fremme den nationale indsats gennem nationale strategiske rammer for romaerne

Medlemsstaterne tilskyndes til at udforme, vedtage og gennemføre nationale strategiske rammer for romaerne, herunder:

- fælles træk
- minimumsforpligtelser for alle
- mulige yderligere forpligtelser afhængigt af den nationale sammenhæng
- mere ambitiøse forpligtelser for medlemsstater med en betydelig romabefolkning

Nedenfor fremsættes forslag til disse elementer. Der bør fastsættes specifikke nationale mål i det omfang, det er muligt. Kommissionen vil bistå med al nødvendig vejledning i denne proces. Den vil også støtte de nationale foranstaltninger ved bl.a. at håndhæve ligestillingslovgivningen, integrere romaernes ligestilling, integration og deltagelse i EU's politiske initiativer, mobilisere EU-midler til romaer og bekæmpe sigøjnerhad.

Medlemsstaterne opfordres til at færdiggøre udarbejdelsen af disse nationale rammer inden september 2021 og fremsende dem til Kommissionen.

Sammen med denne meddelelse vedtager Kommissionen et **forslag til Rådets henstilling** om romaers ligestilling, integration og deltagelse, der indeholder en liste over specifikke foranstaltninger, der skal træffes af medlemsstaterne for at nå EU's målsætninger. De to supplerer derfor hinanden. Den foreslåede henstilling er også vejledende for kapacitetsopbygningen hos og partnerskaberne mellem interessenterne, herunder nationale romakontaktpunkter, ligestillingsorganer, civilsamfundet og de regionale og lokale aktører. Derudover giver den også vejledning i, hvordan EU-midler og nationale midler udnyttes bedre, og hvordan den nationale overvågning, rapportering og evaluering af de nationale strategiske rammer for romaerne kan foregå effektivt.

III.1. Vejledning til en fælles, men differentieret tilgang til en national indsats

For at hjælpe medlemsstaterne med at udarbejde meningsfyldte og effektive nationale strategiske rammer for romaerne foreslår Kommissionen en række fælles træk såvel som minimumsforpligtelser for alle nationale strategiske rammer for romaerne. Da andelen af romaer og den nationale sammenhæng desuden varierer betydeligt mellem medlemsstaterne imellem, foreslår Kommissionen yderligere og mere målrettede forpligtelser. Medlemsstaternes mange forskellige situationer anerkendes hermed, og der kan skabes en fælles, men differentieret tilgang.

For det første foreslår Kommissionen, at **alle nationale strategiske rammer for romaerne følger disse fælles træk**, dvs. at de:

- ✓ *Skærper fokusset på ligestilling som supplement til integrationstilgangen:* Håndteringen af de fire politikområder (uddannelse, beskæftigelse, sundhed og boliger) gennem en integreret tilgang er fortsat afgørende for romaernes integration, men der er også brug for klart fokus på ligestilling. Navnlig bør bekæmpelsen af forskelsbehandling og sigøjnerhad være en central målsætning og tværgående prioritet for hvert politikområde som supplement til integrationstilgangen. Dette fælles fokus bør sikre, at romaer har effektiv adgang til økonomisk og social retfærdighed og lige muligheder.
- ✓ *Fremmer deltagelse gennem indflydelse, samarbejde og tillid:* Meningsfyldt inddragelse af romaerne skal sikres i alle faser af den politiske beslutningstagning. Romaernes politiske og kulturelle engagement bør fremmes med en følelse af at høre til som fuldgældende medlemmer af samfundet. Der skal sikres større indflydelse til og kapacitetsopbygning hos romaerne, civilsamfundet og de offentlige myndigheder for at fremme samarbejde og opbygge tillid mellem interessenterne og mellem romasamfund og øvrige samfund.
- ✓ *Afspejler mangfoldigheden blandt romaerne:* Medlemsstaterne bør sikre, at deres strategiske rammer dækker alle romaer på deres område og afspejler de forskelligartede gruppers behov gennem en intersektionel tilgang. De bør huske, hvordan forskellige identitetsaspekter i kombination kan forværre forskelsbehandlingen. De bør fastsætte kvantitative og/eller kvalitative mål for at sikre, at mangfoldigheden med hensyn til alder, køn, seksuel orientering, mobilitet og andre personlige karakteristika afspejles.
- ✓ *Kombinerer mainstreaming med specifik, men ikke ensidig målretning mod romaerne²⁵:* De nationale strategiske rammer for romaerne bør kombinere mainstreaming med specifik, men ikke ensidig målretning for at sikre, at de generelle tjenester er rummelige, og for at yde ekstra, målrettet støtte til at fremme romaernes reelle lige adgang til rettigheder og tjenester. De bør fungere som planlægningsinstrumenter til anvendelsen af nationale midler og EU-midler til den målrettede indsats for romaerne og til inkluderende almen reform.
- ✓ *Forbedrer målfastsættelse, dataindsamling, overvågning og rapportering:* Arbejdet med at nå de overordnede EU-mål og de tilhørende kvantitative og/eller kvalitative nationale mål kan sikre reelle fremskridt med romaernes ligestilling, integration og deltagelse. Der skal indsamles data regelmæssigt til brug for rapportering og overvågning for at forbedre gennemsigtigheden og ansvarligheden og fremme overførsel af politikker og policylæring²⁶.

For det andet opfordrer Kommissionen, idet den operationaliserer de fælles træk på baggrund af erfaringer med den aktuelle ramme og omfattende høringer²⁷, alle medlemsstaterne til at **indarbejde følgende forpligtelser i deres nationale strategiske rammer for romaerne:**

²⁵ Se [de fælles grundprincipper](#). Princip 2 (specifik, men ikke ensidig målretning) "betyder at fokusere på romaerne som målgruppe, men ikke ved at udelukke andre grupper med lignende socioøkonomiske omstændigheder". Princip 4 (det almindelige er målet) henviser til målet om "at indsluse romaerne i det almindelige samfund (almindelige uddannelsesinstitutioner, almindelige job og almindelige boliger). Hvor der stadig findes delvist eller fuldstændig segregerede uddannelser eller boliger, har romaintegrationspolitikkerne til formål at bekæmpe denne historiske situation. Udviklingen af et kunstigt og separat arbejdsmarked for romaer skal undgås".

²⁶ Med henblik på en menneskerettighedsbaseret tilgang til dataindsamling tilskyndes de nationale myndigheder til at søge oplysning i [European handbook on equality data \(2016-udgaven\)](#), [Guidelines on improving the collection and use of equality data \(2018\)](#) og [Data collection in the field of ethnicity \(2017\)](#). Medlemsstaterne opfordres til at tildele de nødvendige ressourcer til denne dataindsamling og benytte sig af støtte fra FRA til at styrke deres kapacitet hertil.

²⁷ Se det ledsagende SWD(2020) 530 final.

Den **nationale strategiske ramme** bør fastlægge:

- a) nationale referenceværdier og delmål med henblik på opfyldelsen af EU's målsætninger og mål baseret på en omfattende behovsvurdering
- b) mål og foranstaltninger for specifikke grupper (romabørn, kvinder, unge, ældre romaer eller handicappede, mobile EU-borgere, ikke-EU-borgere, statsløse romaer) for at afspejle mangfoldighed blandt romaer, herunder kønstransformative og børne-/aldersspecifikke foranstaltninger;
- c) foranstaltninger til bekæmpelse af sigøjnerhad og forskelsbehandling (f.eks. gennem nationale handlingsplaner for racismebekæmpelse)
- d) foranstaltninger til at sikre den socioøkonomiske integration af marginaliserede romaer, navnlig på områderne uddannelse, beskæftigelse, sundhed og boliger
- e) en kombination af målrettede og generelle foranstaltninger under hensyntagen til specifikke lokale udfordringer og med udtrykkelig henvisning til hindringer for romaernes lige adgang til de almindelige politikker²⁸
- f) et særligt budget til gennemførelse og overvågning²⁹ med fuld udnyttelse af social innovation og privat kapital
- g) mekanismer til rapportering, overvågning og vurdering af fremskridtene med at nå de fastsatte mål
- h) et system med politisk relevant høring og samarbejde med romaer og civilsamfund proromaer, sektorministerier, ligestillingsorganer, andre nationale menneskerettighedsinstitutioner og andre interessenter; og
- i) kapacitetsopbygning for at fremme civilsamfundets aktive deltagelse i alle faser af politikudformningen og sikre dens deltagelse i platformsprocesser på nationalt plan og EU-plan³⁰.

De **nationale romakontaktpunkter** bør:

- a) få mandat, tilstrækkelige ressourcer og personale til at sikre løbende koordinering og overvågning og
- b) aflægge regelmæssige statusrapporter og deltage i kerneaktiviteterne i netværket af nationale romakontaktpunkter, som forvaltes af Kommissionen³¹.

For det tredje kan yderligere nationale indsatser **afhængigt af den specifikke nationale situation** være vigtige som supplement til disse fælles træk og minimumsforpligtelser. Udfordringerne med hensyn til romaernes ligestilling, integration og deltagelse varierer afhængigt af størrelsen af romabefolkningen og dens andel af den samlede befolkning samt af den bredere økonomiske sammenhæng og den historiske udstødelse og forskelsbehandling. De varierer også, alt efter hvor og hvordan romaerne bor (landdistrikt, by, rejsende, segregerede områder), og de specifikke aspekter såsom grænseoverskridende mobilitet, migration og problemer med civiloplysninger. Disse forskellige udfordringer kan afspejles i nationale strategiske rammer for romaerne med differentierede målsætninger, investeringsniveauer og

²⁸ De [fælles grundprincipper](#) for romaintegration danner en ramme for vellykket udformning og gennemførelse af indsatsen for at støtte integrationen af romaerne. Princip 2 og 4 omhandler kombinerede målrettede og generelle foranstaltninger.

²⁹ Medlemsstater, der programmerer den specifikke ESF+-målsætning om fremme af socioøkonomisk integration af marginaliserede samfundsgrupper, som f.eks. romaer, skal opfylde alle krav i bilag IV til [Kommissionens forslag til forordningen om fælles bestemmelser for perioden 2021-2027](#) vedrørende den tematiske grundforudsætning for nationale strategiske rammer for romaerne. Flere andre finansielle EU-instrumenter såsom samhørighedspolitiske midler kan anvendes til romaernes ligestilling og integration.

³⁰ Disse platforme samler statslige interessenter og civilsamfundsinteressenter. De skal stimulere samarbejde og udveksling af erfaringer om vellykket integration af romaer.

³¹ Allerede i perioden 2011-2020 blev der dannet et netværk af nationale romakontaktpunkter, der gav mulighed for at udveksle oplysninger og erfaring mellem medlemsstaterne på europæisk plan.

politiske løsningsmodeller. Afhængigt af den nationale sammenhæng (f.eks. muligheder for dataindsamling, brug af målrettede eller generelle EU-midler og romabefolkningens relative størrelse og specifikke behov) opfordrer Kommissionen **medlemsstaterne til at indgå yderligere forpligtelser** som følger:

Den **nationale strategiske ramme** bør også fastlægge:

- a) nationale kvantitative og kvalitative mål for alle syv målsætninger og tilhørende mål (afhængigt af datatilgængelighed)
- b) hvordan EU-midler og nationale midler og finansielle instrumenter bliver investeret til fordel for romaerne, og
- c) hvordan institutionelle eller administrative reformer vil bidrage til ligestilling og integration.

De **nationale romakontaktpunkter** bør også foretage en midtvejsevaluering og en gennemgang af den nationale strategiske ramme.

For det fjerde er det ikke kun vigtigt at fremme romaernes ligestilling og integration, hvor de udgør en betydelig andel af befolkningen (dvs. langt over 1 %) ³², af hensyn til grundlæggende rettigheder, men også fordi det har en klar økonomisk betydning. I lande med større romabefolkninger repræsenterer denne gruppe en stigende andel af antallet af indbyggere i skolealderen og af den fremtidige arbejdsstyrke. Fremskridt med romaernes socioøkonomiske integration har potentiale til at mindske manglen på arbejdskraft og kvalifikationer i forbindelse med en negativ demografisk udvikling og sænke de sociale udgifter. Investering i bedre uddannelse og opkvalificering af en hidtil udelukket arbejdsstyrke kan påvirke væksten i produktiviteten positivt. Det sociale og økonomiske udbytte for alle bliver større, hvis det sikres, at romaerne kan udnytte deres fulde potentiale til at bidrage til økonomien og samfundet som sådan.

Dette begrundet et mere intensivt engagement og større EU-støtte, navnlig anvendelse af EU-midler til både målrettede indsatser og inkluderende almene reformer. I denne henseende opfordres medlemsstater med en betydelig romabefolkning til at benytte sig fuldt ud af den foreslåede specifikke ESF+-målsætning om fremme af socioøkonomisk integration af marginaliserede samfundsgrupper, som f.eks. romaer. De opfordres også til at gøre mere for at sikre, at de disponible midler reelt når ud til romaerne. Dette kræver også dataindsamling opdelt efter etnicitet og køn for at understøtte udformning, overvågning og revision af politikker.

Foruden minimumsforpligtelserne og de forpligtelser, der hidrører fra den nationale sammenhæng, opfordrer Kommissionen derfor **medlemsstater med en betydelig romabefolkning til at indarbejde mere ambitiøse forpligtelser i deres nationale strategiske rammer for romaerne** som følger:

Den **nationale strategiske ramme** bør også:

- a) præsentere en plan eller et sæt foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse af sigøjnerhad og forskelsbehandling, segregering i uddannelse og boliger og fordomme og stereotyper rettet mod romaer (herunder online)
- b) indarbejde romaernes ligestilling og integration på regionalt og lokalt plan og
- c) fastsætte, hvordan EU-midler og nationale midler og finansielle instrumenter bliver investeret til fordel for inkluderende almene politiske reformer og målrettede indsatser.

Det **nationale romakontaktpunkt** bør styrkes, så det kan:

³² Fire EU-lande har store romabefolkninger (Bulgarien: 9,94 %, Rumænien: 9,02 %, Slovakiet: 8,63 %, Ungarn: 7,49 %). Tjekkiet har en mindre romabefolkning (1,90 %), ligesom Grækenland (1,63 %) og Spanien (1,55 %). Se [Europarådets skøn fra 2012](#).

- a) råde over et særligt team og et institutionelt mandat, som sikrer romaernes ligestilling og integration politisk vægt, effektiv tværsektoriel koordinering og integrering på regionalt og lokalt plan
- b) blive inddraget (af EU's fondsforvaltningsmyndigheder) i koordineringen af mellemstatslige drøftelser om fordelingen af EU-midler til romaer og i systematisk overvågning af anvendelsen heraf (f.eks. gennem overvågningsudvalg og undersøgelser af virkningerne af romaernes integration)
- c) sikre, at der afholdes nationale høringer og føres en dialog for at give romaerne indflydelse (navnlig unge og kvinder), og
- d) sikre, at offentlige politikker og beforderingspligtydelser effektivt når ud til romaer, herunder dem, der bor i fjerntliggende landdistrikter (f.eks. akutte og mellemlange foranstaltninger i krisetider, lovgivningsreform, politisk planlægning inden for uddannelse, beskæftigelse, sundhedspleje, boliger, andre områder af socioøkonomisk integration, sociale tjenesteydelser, transport, minimumsindkomstsystemer, antidiskriminationslovgivning).

Endelig rådes medlemsstaterne ved udformning og gennemførelse af de nationale strategiske rammer for romaerne til at overveje **de fælles grundprincipper** for romaintegration³³. Bilag 1³⁴ giver yderligere **vejledning i planlægning og gennemførelse af politikker** i forbindelse med bekæmpelse af sigøjnerhad og fastholdelse af romaerne i fattigdom gennem generationer³⁵, fremme af romaernes deltagelse og indflydelse, afspejling af mangfoldigheden blandt romaerne og kombinationen af målrettede og generelle tilgange. Bilaget indeholder også vejledning i at **tage nye udfordringer i opløbet**, f.eks. afhjælpe den uforholdsmæssigt store virkning for romaerne af kriser såsom covid-19-pandemien og sikre den digitale integration og miljømæssige retfærdighed. Desuden giver den vejledning i at fremme (bevidstheden om) romaernes kunst, historie og kultur samt social innovation og politiske eksperimenter.

Kommissionen vil støtte medlemsstaterne i udviklingen og gennemførelsen af deres nationale strategiske rammer for romaerne gennem ikke blot finansiel støtte og koordineringsforanstaltninger, f.eks. gensidig læring eller kapacitetsopbygning, men også metodologisk støtte³⁶ og støtte fra støtteprogrammet for strukturreformer (SRSP) til udvikling af overvågnings- og evalueringssystemer³⁷. Medlemsstaterne kan også få støtte fra FRA, ligestillingsorganer og andre nationale menneskerettighedsinstitutioner samt nationale statistiske

³³ [De fælles grundprincipper](#).

³⁴ Bilag 1 bygger på erfaring fra evalueringen af EU-rammen, [input fra tre ekspertrapporter og civilsamfundssynspunkter, der har dannet grundlag for overvejelser om romapolitikkerne efter 2020](#) samt ekspertise fra Kommissionens tjenestegrene.

³⁵ Et løbende projekt, som Kommissionen gennemfører med frist inden udgangen af 2020, er at analysere årsagerne til videreførelsen af fattigdom og udstødelse gennem generationer og foreslå foranstaltninger til at afhjælpe dette problem. Et andet igangværende projekt, som Kommissionen og FRA står bag, skal analysere data med henblik på indsigt i forbindelserne mellem forskelsbehandling og sårbarhed i Europa på subnationalt niveau, forskelsbehandlingens vægt i den relative risiko for socioøkonomisk udstødelse, og hvorvidt romaerne er blevet mere berørt af og sårbare over for covid-19-pandemien i bestemte territoriale sammenhænge. Resultaterne kan give et evidensgrundlag for en omfattende indsats imod både socioøkonomisk ugunstige levevilkår og forskelsbehandling.

³⁶ Navnlig støtte fra Kommissionens Fælles Forskningscenter til randomiserede konsekvensanalyser af udvalgte målrettede eller generelle flagskibsinterventioner, men også fra Agenturet for Grundlæggende Rettigheder til vurdering af de påtænkte foranstaltningers relevans.

³⁷ Rumænen modtager f.eks. i øjeblikket teknisk bistand i henhold til støtteprogrammet for strukturreformer til udviklingen af et overvågnings- og evalueringssystem med henblik på gennemførelsen af strategien for romaernes integration.

kontorer for at sikre/forbedre deres kapacitet til regelmæssig dataindsamling på nationalt plan³⁸. EU-støtten vil blive tilpasset efter medlemsstaternes forpligtelsesniveau.

III.2. Rapportering og overvågning af den nationale indsats og fremskridt med målene

For at sikre mere effektiv dataindsamling, rapportering og overvågning af fremskridtene med EU-målene og de nationale mål, der foreslås ovenfor, foreslår Kommissionen for første gang anvendelse af en **portefølje af indikatorer** (se bilag 2). Dette ville have reel værdi for medlemsstaternes gensidige læring. Denne portefølje er blevet udviklet af en arbejdsgruppe vedrørende indikatorer og rapportering på romaområdet koordineret af FRA med inddragelse af nationale romakontaktpunkter, nationale statistiske kontorer og Kommissionen. Den vil også gøre det muligt at rapportere om foranstaltninger, der er foreslået i Rådets henstilling.

Rapportering og overvågning af den nationale indsats vil foregå både på EU-plan og nationalt plan. **I 2022 vil Kommissionen gøre status over de nationale strategiske rammer for romaerne**, vurdere de forpligtelser, som medlemsstaterne har indgået, og give vejledning i nødvendige forbedringer.

Medlemsstaterne anmodes om at rapportere om gennemførelsen af nationale strategiske rammer for romaerne hvert andet år fra 2023, herunder om foranstaltninger til fremme af ligestilling, integration og deltagelse samt fuld udnyttelse af indikatorporteføljen. Rapporteringen bør have fokus på gennemførelsen af de forpligtelser, der er indgået i de nationale rammer, herunder opnåelse af nationale mål i relevant omfang. Disse rapporter bør offentliggøres for at øge gennemsigtigheden og fremme policylæring. De strategiske rammer og færdige rapporter bør også drøftes i de nationale parlamenter.

Kommissionen pålægger **FRA** at foretage en **regelmæssig romaundersøgelse** hvert fjerde år fra 2020 for at tilvejebringe de nødvendige reference-, midtvejs- og slutværdier til at måle forandringerne med³⁹. FRA pålægges også at støtte medlemsstaternes dataindsamlings- og rapporteringsindsats, herunder gennem arbejdsgruppen vedrørende indikatorer og rapportering på romaområdet, og give input til Kommissionens overvågning og analyse af de nationale fremskridt.

De nationale rapporter skal sammen med input fra civilsamfundet og FRA-data tjene som grundlag for Kommissionens **periodiske overvågningsrapporter**, der udstedes hvert andet år. Kommissionen vil også foretage en midtvejsevaluering og en efterfølgende **evaluering** af EU's strategiske ramme for romaerne.

IV. EU-FORANSTALTNINGER

Medlemsstaterne har en central rolle i at skabe forandringer i praksis for romaerne. EU's indsats og støtte vil supplere den nationale indsats for at sætte gang i fremskridtene med EU's målsætninger og mål inden 2030.

IV.1. Håndhæve EU-lovgivningen

Foranstaltninger til bekæmpelse af sintifjendtlighed og forskelsbehandling af romaer hviler på en etableret EU-retlig ramme, herunder de generelle principper om ikke-diskrimination og lighed,

---

³⁸ For at fastlægge princippet om selvidentificering i individbaserede dataindsamlinger, f.eks. optælling, store undersøgelser og administrative data i relevant omfang.

³⁹ I 2021 vil undersøgelsen blive udvidet til Serbien og Nordmakedonien.

der er fastlagt i traktaterne, der bekræftes i EU's charter om grundlæggende rettigheder⁴⁰ samt direktivet om racelighed⁴¹ og Rådets rammeafgørelse om bekæmpelse af racisme og fremmedhad⁴². Som understreget i EU-handlingsplanen mod racisme 2020-2025 kræver et omfattende system til beskyttelse mod forskelsbehandling først og fremmest effektiv håndhævelse af den retlige ramme for at sikre, at individuelle rettigheder og pligter overholdes i praksis. Dette arbejde rækker ud over romaernes situation, men vil også gavne romasamfundene direkte.

Kommissionen vil fortsat føre tilsyn med og håndhæve anvendelsen af **direktivet om racelighed** ved at undersøge systematisk forskelsbehandling og om fornødent iværksætte overtrædelsesprocedurer for at fremme forandring i national lovgivning og politik. I de seneste år har der været særligt fokus på forskelsbehandling af romabørn i uddannelsessystemet. Kommissionen vil give vejledning og undervisning og tilbyde økonomisk støtte til indsamling af ligebehandlingsdata og den effektive gennemførelse og håndhævelse af direktivet, herunder gennem repræsentation af ofrenes interesser. Som bekendtgjort i EU's handlingsplan mod racisme vil Kommissionen aflægge rapport om anvendelsen af direktivet⁴³ i 2021 og følge op med enhver tænkelig lovgivning inden 2022. Desuden vil Kommissionen fortsat støtte arbejdet i ligestillingsorganer, som i deres arbejde højt prioriterer⁴⁴ at gå efter forbedring af omstændighederne og erfaringerne med romaerne. Kommissionen vil overvåge gennemførelsen af Kommissionens henstilling om standarder for ligestillingsorganer⁴⁵. Ligestillingsorganernes rolle og uafhængighed og det potentielle behov for ny lovgivning for at styrke disse organers rolle bliver et vigtigt tema i 2021-rapporten.

Kommissionen vil også videreføre sit arbejde med forebyggelse og bekæmpelse af racisme og fremmedhad, navnlig ved at styrke registrering og indberetning af hadforbrydelser med støtte fra FRA, styrke uddannelsesstrategierne for retshåndhavende myndigheder og øge støtten til ofre for hadforbrydelser. Ifølge FRA⁴⁶ oplever romaer en høj andel (30 % af respondenterne med romaoprindelse) af hadmotiveret chikane. Kommissionen gentager sit tilsagn om at sikre fuldstændig og korrekt implementering og gennemførelse af **Rådets rammeafgørelse om bekæmpelse af racisme og fremmedhad** og om nødvendigt indlede traktatbrudsprocedurer⁴⁷. Som en forudsætning for bekæmpelsen af sigøjnerhad skal minimumsstandarderne for kriminalisering af hadefulde tale og forsvar for eller benægtelse eller grov bagatellisering af Holocaust gennemføres fuldt ud og korrekt i medlemsstaternes lovgivning. Ligesom andre med etnisk eller racemæssig minoritetsbaggrund udsættes romaerne for hadefulde ytringer på internettet, og sintifjendtlighed er en af de hyppigst registrerede årsager til hadefulde ytringer. Kommissionen vil fortsat samarbejde med IT-virksomheder for at bekæmpe ulovlige hadefulde ytringer på internettet og udvide indsatsen til andre sociale medieplatforme⁴⁸. Rammeafgørelsen suppleres med direktivet om ofres rettigheder⁴⁹, som blandt andet har til formål at sikre retfærdighed, beskyttelse og støtte til ofre for hadforbrydelser og hadefulde ytringer. EU-

⁴⁰ Se især artikel 2 og artikel 3, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Union ([TEU](#)), artikel 8, 10 og 19 og artikel 67, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde ([TEUF](#)) og artikel 20 og 21 i [chartret](#).

⁴¹ [2000/43/EF](#).

⁴² [2008/913/RIA](#).

⁴³ Rapporten vil også omfatte anvendelsen af [Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv \(EFT L 303 af 2.12.2000, s. 16\)](#).

⁴⁴ Equinet, 28. juli 2020: "[Integration af romaer og omreisende mod en ny EU-ramme med læring fra ligestillingsorganers arbejde](#)".

⁴⁵ [C\(2018\)3850 final](#).

⁴⁶ FRA, 2017, Anden undersøgelse af europæiske mindretal og forskelsbehandling.

⁴⁷ EU-handlingsplan mod racisme 2020-2025, [COM\(2020\) 565 final](#).

⁴⁸ Se arbejdet om [Adfærdskodeksen for bekæmpelse af ulovlige hadefulde ytringer på internettet](#), [C\(2018\) 1177 final](#).

⁴⁹ 2012/29/EU.

strategien om ofres rettigheder (2020-2025) omhandler de specifikke behov hos ofre for hadforbrydelser, herunder romaer⁵⁰.

IV.2. Integrering af romaernes ligestilling i EU's politiske initiativer og mobilisering af EU-midler til romaer⁵¹

Integrering af romaernes ligestilling, integration og deltagelse i alle Kommissionens relevante initiativer bliver afgørende for, om målsætningerne i denne strategiske ramme kan opfyldes. Integreringen af ligestillingsaspektet i udformningen af politikker, lige fra socioøkonomisk integration til kunstig intelligens, fra den grønne pagt til digital inklusion og fra bekæmpelse af hadefuldt tale til migrationspolitikker, indebærer også, at EU's politikker og de nationale politikker **tjener alle romasamfundets interesser**. Som led i sine aktiviteter med henblik på at fremme ligestilling for alle og i alle betydninger vil Kommissionens interne ligestillingstaskforce søge at sikre, at bekæmpelsen af forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse og krydsfelterne med andre grunde til forskelsbehandling integreres i **alle EU's politikker, lovgivning og finansieringsprogrammer**. Når EU-handlingsplanen mod racisme 2020-2025 gennemføres, vil romaernes perspektiv altid blive taget i betragtning. Vejledning og undervisning i mainstreaming vil støtte alle, der er involveret i integreringen af et ligestillingsaspekt i hver enkelt fase af EU's interventioner, og gennem hele Kommissionens politiske cyklus vil en mere aktiv høring af organisationer, der repræsenterer romaerne, blive fremmet.

Kommissionens interne **Roma taskforce**⁵² vil fortsat engagere forskellige af Kommissionens tjenestegrene på forskellige niveauer inden for hovedprioriterede områder, såsom effektiv anvendelse af EU-midler til at fremme romaers ligestilling og integration.

Som en del af **Next Generation EU** vil den nye genopretnings- og resiliensfacilitet støtte investeringer og reformer, der er afgørende for en varig genopretning, og fremme økonomisk og social resiliens og social samhørighed. For at medlemsstaterne kan få støtte skal de udarbejde genopretning- og resiliensplaner for håndtering af krisens økonomiske og sociale virkninger, den digitale og grønne omstilling og de relevante prioriteter, der er fastlagt i de landespecifikke henstillinger i henhold til det europæiske semester. Denne støtte vil give medlemsstaterne mulighed for at fremme integrationen af marginaliserede grupper, herunder romaer og andre personer med racemæssig eller etnisk minoritetsbaggrund. Kommissionens forslag til den **flerårige finansielle ramme** fremmer romaernes integration og bekæmpelsen af forskelsbehandling, navnlig gennem Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+), Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL). I 2019 understregede Kommissionen vigtigheden af romaernes integration i flere landespecifikke rapporter om det **europæiske semester**⁵³; Dette bør afspejles og adresseres i programmerne for 2021-2027.

Kommissionens forslag til de **fælles bestemmelser, ESF +, EFRU og ELFUL-forordningerne**⁵⁴:

- ✓ tilbyde økonomisk støtte til gennemførelsen af de nationale strategiske rammer og foranstaltninger for romaerne, herunder menneskelig kapacitet, infrastruktur og kapacitetsopbygningsaktiviteter

---

⁵⁰ [COM\(2020\) 258 final](#).

⁵¹ I bilag 3 til SWD oplyses nærmere om relevante generelle EU-politiske initiativer og anvendelsen af EU-midler.

⁵² Oprettet i 2010 med repræsentanter for GD JUST, EMPL, EAC, SANTE, NEAR, HOME, REGIO og AGRI.

⁵³ Se [landerapporter](#) for BG, CZ, ES, HU, RO, SK og især deres Bilag D.

⁵⁴ [COM\(2018\) 375 final](#), [COM\(2018\) 382 final](#), [COM\(2018\) 392 final](#).

- ✓ sørge for, at alle programmer fremmer lige muligheder for alle, uden forskelsbehandling på grundlag af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering, under udarbejdelsen, gennemførelsen, overvågningen og evalueringen heraf
- ✓ pålægge tilvejebringelse af tematiske (national strategisk politisk ramme for romaerne, national strategisk politisk ramme for social integration og reduktion af fattigdom) og horisontale (chartret om grundlæggende rettigheder) gunstige betingelser i hele perioden 2021-2027
- ✓ kræve, at mindst 25 % af ESF+-midlerne fremmer social integration, og sikre, at et minimumsbeløb er målrettet mod dem, der har størst behov, og
- ✓ understrege "partnerskabsprincippet", dvs. inddragelse af alle relevante interessenter, herunder organer, der repræsenterer social integration, ikkeforskelsbehandling og grundlæggende rettigheder, samt civilsamfundsorganisationer, i udarbejdelsen og gennemførelsen af programmer og partnerskabsaftaler og i overvågningsudvalg.

Medlemsstaterne har central betydning for udformningen af offentlige politikker og for at maksimere anvendelsen af finansieringsprogrammerne til støtte for romaerne, da det meste af EU's budget gennemføres af medlemsstaterne under delt forvaltning. Kommissionen opfordrer derfor medlemsstaterne til at målrette midlerne i den flerårige finansielle ramme (FFR) for 2021-2027 og Next Generation EU for at løse udfordringerne og imødekomme romaernes behov for således at gennemføre forpligtelserne i deres nationale strategiske rammer for romaerne. Kommissionen vil sigte mod at sikre, at landespecifikke udfordringer, der er fastlagt i det europæiske semester, behandles korrekt i de kommende partnerskabsaftaler, og at foranstaltninger, der fremmer ligestilling og integration, gennemføres via operationelle programmer. Kommissionen vil nøje overvåge, at der i sådanne medlemsstater er en dobbeltstrategi på plads, der på den ene side inkluderer tjenesteydelser og på den anden side leverer målrettede programmer til marginaliserede romasamfund, hvilket afspejles i programmeringsdokumenterne 2021-2027. De gunstige betingelser, der gør sig gældende for specifikke EU-midler i 2021-2027, som Kommissionen har foreslået, skal sikre respekten for grundlæggende rettigheder og for romaernes ligestilling, integration og deltagelse.

For at øge effektiviteten og virkningsfuldheden med hensyn til romarelaterede interventioner vil Kommissionen støtte tværnational læring med hensyn til både politik og finansiering, såsom EURoma-netværket⁵⁵ af forvaltningsmyndigheder og nationale romakontaktpunkter.

InvestEU-programmet⁵⁶ kan under sin komponent "sociale investeringer og færdigheder" også bidrage til socioøkonomisk integration af marginaliserede grupper, herunder romaer. Dette kan ske gennem innovative finansieringsmetoder såsom sociale obligationer og resultatorienterede projekter, herunder blanding med EU-tilskud og/eller finansielle instrumenter fra sektorprogrammer eller en kombination af forskellige strømme af EU-midler. Kommissionen vil gennemføre fokuserede pilotinitiativer med det formål at teste og demonstrere arbejdstilgange til konkrete integrationsaspekter (bolig, beskæftigelse og socialsikring) gennem anvendelse af innovative tilgange til finansiering, som kan tilvælges eller udvides eller gentages gennem større programmer på nationalt plan eller EU-plan. Medlemsstaterne vil kunne få teknisk støtte til at integrere romaernes ligestilling i politikfastlæggelsen og reformere processerne gennem det tekniske støtteinstrument.

⁵⁵ [Netværk](#) iværksat i 2007 af Spaniens ESF-forvaltningsmyndighed.

⁵⁶ InvestEU-programmet (2021-2027), se også bilag 3 til SWD.

IV.3. EU's indsats og støtte til fremme af romaernes deltagelse, integration og mangfoldighed

I EU-handlingsplanen mod racisme 2020-2025 forpligtede Kommissionen sig til at foregå med et godt eksempel som institution ved at træffe foranstaltninger til en betydelig forbedring af repræsentativiteten blandt Kommissionens ansatte gennem rekrutterings- og udvælgelsestiltag. Når Kommissionen gennemfører disse foranstaltninger, vil den sørge for, at de finder anvendelse på romaer. Kommissionen opfordrer de øvrige EU-institutioner til at tage skridt til at fremme mangfoldighed og integration på deres respektive arbejdspladser.

Kommissionen vil arrangere regelmæssige møder med repræsentanter for medlemsstaterne⁵⁷ og **civilsamfundet på EU-niveau og internationale organisationer**, med et stærkere gensidigt læringsmandat. Den vil også sørge for regelmæssige udvekslinger mellem interesserede parter. Kommissionen vil fortsætte med at afholde møder om **samhørighedspolitikken** med civilsamfundsorganisationer (strukturerede dialoger) i 2021-2027. Den vil afholde lukkede dialogmøder med romaernes civilsamfundsorganisationer om udviklingen inden for samhørighedspolitikken.

Som foreslået af Europa-Parlamentet⁵⁸ vil Kommissionen iværksætte en ny cyklus med kapacitetsopbygning af romaernes civilsamfund for at muliggøre **koordineret uafhængig civil overvågning og rapportering**, der bygger på erfaringer fra [Roma Civil Monitor](#)-projektet (2017-2020). Koordinerede, uafhængige civilsamfundsovervågningsrapporter aflægges ifølge planen hvert andet år fra 2022.

Kommissionen vil søge at maksimere indflydelsen fra den **europæiske platform for romaer**⁵⁹, ved at samle nationale regeringer, EU, internationale organisationer og repræsentanter for romaernes civilsamfund og sigter mod at stimulere samarbejde og udveksling af erfaringer. Den vil afholde tematiske, landespecifikke og regionale gennemgange af de nationale strategiske rammer baseret på resultaterne af Roma Civil Monitor-projektet og de nationale overvågningsrapporter.

Gennem sine midler til de nationale platforme for romaer vil Kommissionen fremme en reform af disse platforme⁶⁰, især ved at gøre dem mere repræsentative for den nationale romabefolkning. De bør udvides med nye interessenter (f.eks. organisationer for børns rettigheder og den private sektor) for at befordre ny læring, udnytte potentialet i social innovation, ændre mentaliteten og udvirke varige sociale forandringer. For at tilskynde **romaerne, især kvinder og unge, til aktivt engagement** bør en repræsentant for platformen vælges til at sørge for et tværnationalt netværkssamarbejde mellem nationale og europæiske romaplatforme, mens unge romaer bør tilbydes særlige praktikophold eller job i underordnede stillinger i nationale strukturer i forbindelse med gennemførelsen af de nationale romaplatforme. Synergierne med andre EU-initiativer og nationale eller internationale initiativer, særlig Roma Civil Monitor-projektet, bør anvendes til at fremme gensidig læring og overførsel af politikker.

⁵⁷ I forbindelse med netværket af nationale romakontaktpunkter.

⁵⁸ [Preparatory action 2020 — Roma Civil Monitor — Strengthening capacity and involvement of Roma and pro-Roma civil society in policy monitoring and review.](#)

⁵⁹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/european-platform-roma-inclusion_en.

⁶⁰ Nationale romaplatforme er deltagelses- og høringsprocesser, som de nationale romakontaktpunkter indkalder til og afholder for at fremme dialog, gensidig læring, samarbejde og inddragelse i udviklingen, gennemførelsen og overvågningen af de nationale strategiske rammer med støtte fra Kommissionen via regelmæssige indkaldelser af støttefinansiering. De nationale romaplatformsprocesser bør bidrage til udformning, gennemførelse, overvågning og revision af politikkerne. Platformene har tre primære opgaver: udvide de politiske drøftelser om gennemførelsen af de nationale strategiske rammer for romaerne, udbygge de nationale ansvarlighedsstrukturer og styrke båndene mellem det lokale og det nationale plan.

IV.4. EU's indsats og støtte til fremme af ligestilling og bekæmpelse af sigøjnerhad

For at fremme romaernes ligestilling ved at bekæmpe sigøjnerhad vil Kommissionen støtte aktiviteter, der **fremmer positive fortællinger** og romaforbilleder, **bekæmper negative stereotyper**, højner **bevidstheden om romaernes historie og kultur** og fremmer **sandhed og forsoning** henhold til **programmet "borgere, lighed, rettigheder og værdier"**.

Kommissionen vil føre en fælles kampagne med UNESCO for at bekæmpe **desinformation, hadefuld tale og konspirationsteorier**, herunder om romaerne. Den vil fortsat støtte den private sektor gennem EU-plattformen for mangfoldighedschartre og undersøge måder at gå i dialog med medierne på for at opbygge positive fortællinger og fremme ligestilling og mangfoldighed i alle sfærer. På baggrund af eksisterende erfaring⁶¹ vil Kommissionen udvikle en række seminarer om racemæssige og etniske stereotyper, herunder mod romaer, hvor journalister, civilsamfundsorganisationer og repræsentanter for personer med racemæssig eller etnisk minoritetsbaggrund samles.

Kommissionens **kommunikationsaktiviteter** vil annoncere fordelene ved lighed og mangfoldighed⁶². Kommissionen vil afholde en række oplysningsarrangementer med fokus på medlemsstater med store romasamfund for at bekæmpe stereotyper, fremme kulturel mangfoldighed, give romabørn og -kvinder og unge romaer indflydelse og fremhæve dem som forbilleder i mangfoldige samfund og bringe samfundene sammen.

Oplysning om konsekvenserne af flerdobbelt forskelsbehandling af romakvinder vil blive samstemt med EU-kommunikationskampagnen om **bekæmpelse af kønsstereotyper**, som anvender en intersektionel tilgang til alle sider af tilværelsen som led i strategien for ligestilling mellem mænd og kvinder.

Kommissionen vil:

- håndhæve eksisterende EU-lovgivning, der beskytter romaer mod forskelsbehandling og racisme, og afhjælpe mangler i fornødent omfang
- integrere romaernes ligestilling i EU's politiske initiativer og mobilisere EU-midler med henblik på romaernes ligestilling, integration og deltagelse
- tage skridt til at forbedre mangfoldigheden af Kommissionens personale
- igangsætte en ny cyklus af kapacitetsopbygning i romacivilsamfundet og styrke europæiske og nationale romaplatforme
- fremme positive fortællinger og romaforbilleder, bekæmpe negative stereotyper, højne bevidstheden om romaernes historie og kultur og fremme sandhed og forsoning.

V. FREMME ROMAERNES LIGESTILLING, INTEGRATION OG DELTAGELSE UDEN FOR EU

EU og medlemsstaterne bør fremme romaernes ligestilling, integration og deltagelse i deres **optræden udadtil**, navnlig i deres udvidelses-, naboskabs-, udviklings- og humanitære bistandspolitikker.

Det vestlige Balkan er en geostrategisk prioritet for EU. I Kommissionens meddelelse fra februar 2020⁶³ henstilles til tilpasning til EU-politikker, herunder til at støtte de dårligst stillede. Partnerne på Vestbalkan har allerede frivilligt rettet ind efter EU's ramme for de nationale

⁶¹ Se [Media seminars — Stopping discrimination against Roma](#).

⁶² F.eks. set fra en romakvindes perspektiv: [Equal opportunities — let's make it a reality for all](#).

⁶³ Fremme af tiltrædelsesprocessen — et troværdigt EU-perspektiv for Vestbalkan, [COM\(2020\) 57 final](#).

strategier for romaernes integration frem til 2020. Og de har gjort en række bemærkelsesværdige fremskridt. På topmødet mellem EU og Vestbalkan i Zagreb i maj 2020 bekræftede EU-lederne deres støtte til det europæiske perspektiv på det vestlige Balkan og deres vilje til at øge støtten til dets politiske, økonomiske og sociale transformation⁶⁴. De udtrykte tilfredshed med det vestlige Balkans partneres stærke engagement med hensyn til at give forrang til demokrati og retsstatsprincip, herunder menneskerettigheder, ligestilling mellem kønnene og minoritetsrettigheder⁶⁵.

Vestbalkan har en betydelig romabefolkning svarende til situationen i EU-medlemsstater med en betydelig romabefolkning. Det er et vægtigt argument for at fremme romaernes ligestilling, integration og deltagelse på samme måde i EU og på **Vestbalkan**, herunder at anvende de samme målsætninger for perioden frem til 2030. I juli 2019 vedtog premierministrene på det vestlige Balkan en **erklæring om romaernes integration i EU's udvidelsesproces**, hvor de forpligtede sig til en konkret forbedring af romaernes situation med hensyn til uddannelse, beskæftigelse, sundhed, boliger, civil registrering og ikke-diskrimination på tidspunktet for deres tiltrædelse⁶⁶. EU vil også fortsat støtte gennemførelsen af erklæringen og arbejdet med dataindsamling, romaorienteret budgetlægning og kortlægning af romaernes boligforhold. Gradvis tilnærmelse til EU's målsætninger og metodologi vil indgå i det europæiske perspektiv for alle lande, der søger optagelse i EU.

Partnerne på Vestbalkan forelægger i tråd med EU-medlemsstaternes semesterproces årlige økonomiske reformprogrammer, herunder reformer til fremme af konkurrenceevnen og forbedring af vilkårene for inklusiv vækst og jobskabelse. De økonomiske reformprogrammer rapporterer om social integration, fattigdomsreduktion og lige muligheder, herunder for romaer. **Instrumentet for førtiltrædelsesbistand 2021-2027** vil, når det er vedtaget, fortsat støtte reformer og tilnærmelse til EU's krav på regionalt og nationalt plan. Den økonomiske plan og investeringsplanen for det vestlige Balkan fastlægger prioriterede investeringsområder for at øge konvergens, væksten og konkurrenceevnen i regionen, især til støtte for marginaliserede grupper og minoriteter, navnlig romasamfund⁶⁷. Yderligere relevante EU-midler, relateret til covid-19-genopretning eller andre eksternt tilknyttede støtteforanstaltninger såsom instrument for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde (NDICI), vil også blive mobiliseret til at fremme integrationen af romaer⁶⁸.

EU vil fortsætte med at fremme ikke-diskrimination og lighed overalt i verden på grundlag af EU's strategiske ramme⁶⁹ og EU's **handlingsplan om menneskerettigheder og demokrati (2020-2024)**⁷⁰ og EU's handlingsplaner for kønspolitiske spørgsmål⁷¹ og dækker romaspørgsmål i gennemførelsen af EU's **retningslinjer for så vidt angår ikke-diskrimination i EU's optræden udadtil**⁷² i 2019. EU's indsats vil supplere nationale initiativer og støtte

⁶⁴ Topmødet mellem EU og Vestbalkan den 5.-6. maj 2020, Rådets konklusioner og [COM\(2020\) 315 final](#).

⁶⁵ [Zagreberklæringen](#).

⁶⁶ Øge romaernes erhvervsfrekvens (fra 16,5 % til 25 %), tvungen fuldførelse af skolegang (fra 51 % til 90 %), tilvejebringe sundhedssikring (for mindst 95 %), lovliggøre boliger, hindre forskelsbehandling og sikre fuld civilregistrering, [Poznanerklæringen](#).

⁶⁷ COM(2020) 641 final, vedtaget den 6. oktober 2020.

⁶⁸ Meddelelse fra Kommissionen om støtte til Vestbalkan til bekæmpelsen af covid-19 og genopretningen efter pandemien ([COM\(2020\) 315 final](#)).

⁶⁹ 11855/12 Bilag II, EU-Rådet, 25. juni 2012.

⁷⁰ EU's handlingsplaner vedrørende menneskerettigheder og demokrati 2012-2014 og 2015-2019, [Fælles meddelelse og EU-handlingsplan om menneskerettigheder og demokrati \(2020-2024\)](#) som vedtaget af kollegiet den 25. marts 2020, mens vedtagelse i Rådet forventes i løbet af sidste kvartal af 2020.

⁷¹ Gender Equality and Women's Empowerment: Transforming the Lives of Girls and Women through EU External Relations 2016-2020 [SWD\(2015\) 182](#) og dennes planlagte efterfølger.

⁷² [EU's retningslinjer vedrørende menneskerettigheder for så vidt angår ikkeforskelsbehandling i EU's optræden udadtil](#).

civilsamfundet. Romaernes ligestilling og integration bliver et regelmæssigt tilbagevendende punkt på dagsordenen i dialoger om menneskerettigheder og andre politiske dialoger med tredjelande med en betydelig romabefolkning. EU vil opretholde sit aktive engagement i romaernes ligestilling i regionale og multilaterale fora, navnlig Europarådet og Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa og FN.

VI. KONKLUSION

Romaerne har bidraget til Europas kulturelle rigdom, mangfoldighed, økonomi og fælles historie gennem århundreder. EU har pligt til at beskytte sine romamindretal mod forskelsbehandling, sigøjnerhad og social udstødelse. Hvis romaernes ligestilling, integration og deltagelse skal sikres, kræver det samarbejde og medvirken fra alle EU-institutioner, nationale regeringer og EU's agenturer, ligestillingsorganer og andre menneskerettighedsinstitutioner i partnerskab med civilsamfundsorganisationer og internationale organisationer samt fuld deltagelse af romaerne selv. Kommissionen opfordrer Europa-Parlamentet til at støtte denne strategiske ramme og opfordrer Rådet til at arbejde for en hurtig vedtagelse af den foreslåede **henstilling om romaernes ligestilling, integration og deltagelse** for at sikre, at medlemsstaterne og Kommissionen arbejder sammen. Ved at arbejde sammen kan vi gøre reelle fremskridt inden 2030 med at skabe et Europa, hvor den enkelte roma og romasamfundene i al deres mangfoldighed har lige muligheder i alle sider af tilværelsen, er blevet socioøkonomisk integreret og deltager på lige fod med den øvrige befolkning i samfundslivet.